

Bakó Tamás:
Skandináv közmunkaprogramok¹
(Kivonat)

A skandináv államok aktív munkaerő-piaci eszközeit ismertető írás a 'köz munkaprogramokat' az itthon szokásosnál tágabb értelemben használja: „Minden olyan foglalkoztatási formát idesorol, amelyiknek célja a munkanélküliek tartós álláshoz juttatása az elsődleges munkapiacra.”² Ezzel az írás nem követi az Eurostat aktív munkaerő-piaci eszközök (Labour Market Database) adatgyűjtése során használt, bevett kategorizálást.

A skandináv országokban a 90-es években, a recesszió és a kialakult relatíve magas munkanélküliség visszaszorításának eszközeként jelentek meg a - támogatás céljához és a célcsoporthoz igazodó - különféle aktív munkaerő-piaci programok. A munkaerő-piaci eszközök változatossága ellenére a munkavégzést, mint aktív eszközt azonos elvek szerint alkalmazzák: Egyrészt, nagyon jól meghatározott célcsoportok és célok érdekében alakítják ki az ilyen programokat, másrészt a munkavégzés ezekben a programokban inkább lehetőség, mint kötelezettség, harmadrészt úgy alakítják ki a programokat, hogy a munkanélküliek foglalkoztatása ne vezethessen más munkahelyek megszűnéséhez.

Svédországban az első konstrukcióban a munkáltatók kaptak hat hónapra támogatást akkor, ha az állami szektor kollektív megállapodása szerinti bérért szociális munkát végző munkanélkülit foglalkoztattak. Ezt a formát 1998-ban olyan eszköz váltotta fel, amelyik munkatapasztalat szerzését támogatta. A munkanélküli foglalkoztatása itt non-profit intézményeknél és önkormányzatoknál valósult meg, olyan tevékenységek elvégzésére, amik a konstrukció nélkül ellátatlanok maradtak volna. A programban résztvevő munkanélkülieknek segílyt folyósítottak a munkavégzés ideje alatt. Az 1997-ben bevezetett, a szerző által munkaerő-kölcsönzésnek fordított eszköz esetében a munkaadó a munkanélküli 6 hónapra történő foglalkoztatása esetén támogatást kapott. A foglalkoztatás képzéssel és ellenőrzött álláskereséssel társult. 2000-ben a korábbi konstrukciókat kiváltotta az ún. aktivitási garancia program. A tartós munkanélkülieket, vagy a nagy valószínűséggel azzá válókat célzó program valójában egy keretrendszer, amiben a résztvevők állást keresnek, vagy speciális programokban vesznek részt. Az eszköz fő eleme volt, hogy a programban való

---

¹ A keretes írás a Munkaerőpiaci Tükör Nemzetközi tapasztalatokat összefoglaló tanulmányát egészíti ki.
http://econ.core.hu/file/download/mt_2014_hun/kozelkep_13.pdf

² A szerző az írásban a rendelkezésére álló szakirodalom megállapításait foglalta össze.

részvételt követően a munkanélküli-ellátásra való jogosultság nem hosszabbodott meg.

A finn gyakorlat szerint a munkanélkülivel a foglalkoztatási szolgálat foglalkoztatási tervet készít. A terv teljesítését nyomon követő státuszjelentés a munkanélküli-ellátás folyósításának dokumentuma. A munkaerő-piaci eszközök közül a tanulmány a munkakipróbálást emeli ki: A szolgálat által felajánlott munkahelyen a munkanélküli megismerheti a feladatokat, majd a munkáltatóval közösen megállapítják, hogy milyen segítségre van szüksége a munka elnyeréséhez. A válság idején, a ciklikus munkanélküliség kezelésére vezették be a munkahelyváltási programot, amiben a már hosszú szolgálati idővel rendelkező foglalkoztatottat a munkáltatóval kötött megállapodás alapján, legfeljebb egy évre egy munkanélküli váltja fel. A válság idején vezették be azt a programot is, amelyik hátrányos helyzetű és megváltozott munkaképességű munkavállalókat foglalkoztató – árbevételének legalább felét profitorientált tevékenységből realizáló - társadalmi vállalkozások működését támogatják, bértámogatás formájában. Az utolsóként említett program, az ifjúsági garanciaprogram a munkakipróbálás mellett gyakornoki és tanoncprogramokat biztosít.

A dán munkaerő-piaci politika minden munkanélkülit valamilyen aktív tevékenységben való részvételre kötelez. A leghasznosabb eszköz kiválasztásban a munkanélkülit a szolgálat segíti. Az alapszabály szerint minden munkában töltött idő arányosan levonásra kerül a munkanélküli-járadékból.

Norvégiában viszonylag alacsony a munkanélküliség, emiatt az aktív eszközök alkalmazásának célja az, hogy minél többen visszatáljanak a munkaerőpiacra. Emiatt az eszközök többsége minden álláskereső számára nyitott. A hátrányos helyzetű álláskeresőket segítő eszközök a magyar gyakorlatból is jól ismertek. A pályakezdőket és a bevándorlókat segítő munkapiaci tapasztalat és alapképzettség megszerzését támogató programról külön is ír a szerző. Működése jóval hatékonyabb lehet, mint a magyar gyakorlatban, mert az eszköz alkalmazása egy, a résztvevőkkel készített, és a munkáltató által elfogadott akcióterven alapul, a kizorító hatás mérséklése érdekében a munkaadónak nyilatkoznia kell arról, hogy a gyakornokot lehetséges munkavállalónak tekinti.

A szerző megállapítja, hogy” noha a skandináv országokban a magyar közmunkához hasonló program nincs, ezekben az országokban az OECD-átlagot jóval meghaladó az állami alkalmazottak száma”. A magyar állami munkáltatók által alacsony közfoglalkoztatotti bérért dolgozó közfoglalkoztatottak munkáját ott normál állami alkalmazottak végzik.

A kivonatot a BM KVHÁT Statisztikai, Elemzési és Adatszolgáltatási Osztálya készítette.

Budapest, 2015. szeptember